

عدالت در آموزش عالی سلامت

Institute for Futures Studies in Health

به طور مثال جنسیت، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، دین و مذهب، معلولیت، فرهنگ و غیره مانعی برای دسترسی به خدمات در نظام آموزشی نباشند

بعد دوم "شمولیت" است. به عبارتی دیگر استانداردهای حداقلی برای دسترسی یکسان برای همه وجود داشته باشد. قوانین و مقررات به طور یکسان برای همه اجرا شود و با وجود شایستگی یکسان امکان ورود به نظام آموزشی نیز یکسان باشد. لازمه برآورده شدن این دو بعد عدالت، وجود آن در سه لایه طراحی فرایندهای آموزشی، اجرا و تامین منابع می باشد.

عدالت در طراحی فرایندهای آموزشی

طراحی ساختار اصلی نظام های آموزشی بر عدالت اثر مستقیم دارد. در ساختار نظام آموزش عالی سلامت لازم است تا فرایندهای انتخاب دانشجویان، انتخاب اعضا هیئت علمی، ارزشیابی دانشجویان، ارزشیابی اساتید و سایر کارکنان، پرداخت ها و شهریه و غیره همگی با رعایت الزاماتی عادلانه طراحی و اجرا شوند.

عدالت در عمل آموزش

یکی از مهم ترین اجزا یک نظام آموزشی فرآیند تعلیم و تربیت در آن است که عدالت در آن به این معناست که افراد مختلف با استعدادها و توانمندی های متفاوت امکان شکوفایی و دسترسی به مطالب علمی و ادبی دسترسی داشته باشند. توجه به عدالت آموزشی در برنامه ریزی ها از اهمیت ویژه ای برخوردار است. این امر سبب می شود، دانشجویان در فرآیند آموزش و در پایان دوره، ضمن استفاده بهتر از امکانات موجود، عملکرد بهتری را نیز از خود نشان دهند.

تامین مالی عادلانه

تخصیص منابع مالی، زیرساخت های تجهیزاتی برای گروه های آموزشی، دسترسی به مطالب به روز و مناسب، دسترسی به اساتید مجرب و توانمند و غیره از جمله مواردی است که سیاست گذاران باید برای تامین منابع عادلانه دانشگاه های علوم پزشکی به آن توجه کنند.

یکی از واژه هایی که در قسمت های مختلف بسته های تحول و نوآوری و بخصوص بسته آموزش پاسخگو و عدالت محور بر آن تاکید شده، "عدالت در آموزش عالی سلامت" است. با توجه به اهمیت این واژه و نقش آن در دستیابی به اهداف برنامه تحول، در این مستند به برخی ابعاد آن اشاره شده است.

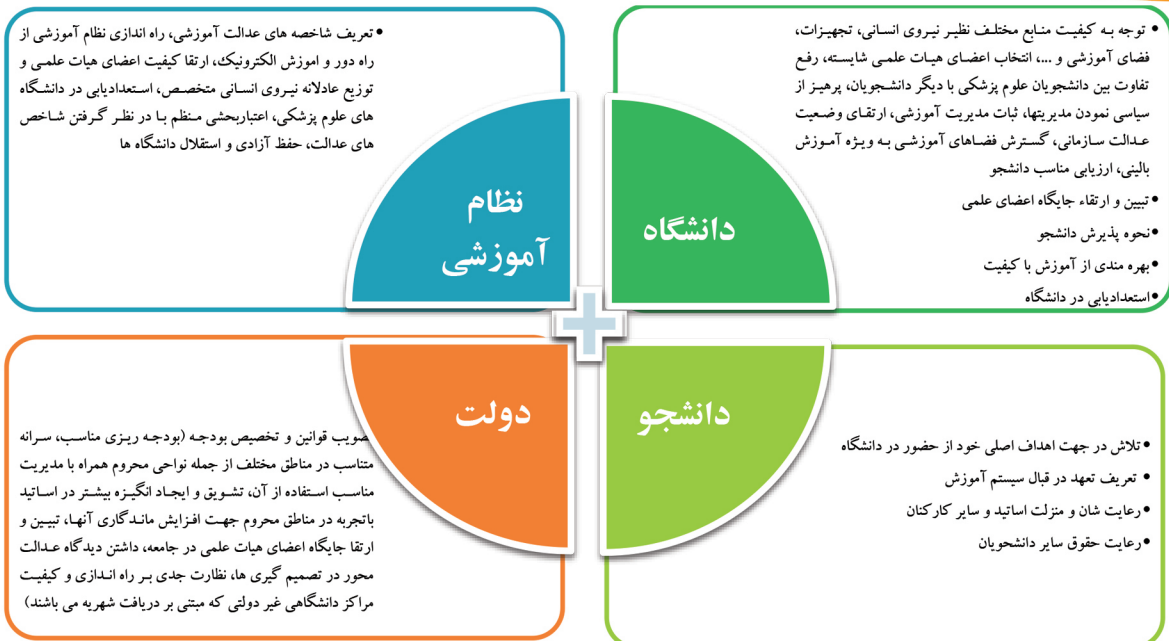
مفهوم عدالت

تحقق عدالت از شعارها و اهداف نظام های سیاسی-اجتماعی حاکم در جوامع بشری است. دانشگاهها نیز از جمله سازمان هایی هستند که بحث عدالت به عنوان یک چالش همیشگی در آنها مطرح بوده است. برپای عدالت آموزشی یکی از اهداف بسیار مهم و کلیدی در نظام های آموزشی سراسر دنیا است. نظام جمهوری اسلامی ایران نیز که تلاش کرده خود را به عنوان یک نظام مدیریتی جامع مبتنی بر فرهنگ دینی معرفی نماید؛ لازم است تا الگوی مناسبی را برای استقرار عدالت به کار گیرد.

عدالت واژه ای است که از گذشته تاکنون در مباحث سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی مورد توجه بوده است. آنچه که از مفهوم عدالت در قرآن و روایات و آثار اندیشمندان اسلامی یاد شده است در دو تعریف قابل بیان است: قرار دادن هر چیزی در جای خود؛ و رساندن حق به حق دار و استیفای حقوق و اعطا به میزان استحقاق. این دو تعریف در واقع مکمل یکدیگرند. عدالت در نگاه نخست مسئله ای پیچیده و چند لایه به نظر می رسد، اما حرکت به سوی آن امکان پذیر و دستیابی به آن لازم است.

عدالت در آموزش علوم پزشکی

عدالت در محیط آموزشی برای دانشجویان زمانی محقق می شود، که قادر باشند از طریق منابع و فرایندهای جاری در محیط آموزشی، به اهداف علمی و آموزشی، اعتقادی، اخلاقی و اجتماعی مورد نظر دست یابند. عدالت در آموزش دو بعد اصلی دارد. بعد اول "عدل" است. به این معنا که محیط اجتماعی و فردی پیرامونی محافظ عدالت باشد.

استانداردسازی برای عدالت آموزشی

یکی از نکاتی که در زمینه عدالت وجود دارد این است که علاوه بر وجود ساختارهایی که نظام آموزش عالی سلامت را به سمت عدالت هدایت می کند، لازم است تا آرایه دهندگان و دریافت کنندگان خدمات نیز به وجود عدالت در نظام آموزشی سلامت باور داشته باشند. یکی از راهکارهایی که می توان با استفاده از آن نتایج و فرایندهای آموزشی را یکسان سازی کرد، استفاده از استانداردهای مناسب است. در این حالت تمامی ذی نفعان نظام آموزش عالی سلامت در مسیر اجرای عدالت قرار می گیرند زیرا هم موظف به رعایت استانداردهایی هستند که حقوق دیگران را رعایت می کند و هم اینکه فارغ از ویژگی های دموگرافیکی و شخصیتی افراد، دیگران را موظف به رعایت استانداردهایی می بینند که حافظ حقوق خودشان است. بنابراین سیستم های ارزشیابی، مالی، زیرساختی با تکیه بر استانداردهایی عمل می کنند که پذیرش همگانی و عمومی دارند. از سوی دیگر سیاست گذاران نیز می توانند با استفاده از استانداردها رویکرد عادلانه ای را برای دسترسی برابر و مساوی همگان به امکانات آموزشی، تخصیص منابع و تجهیزات داشته و قوانین و مقررات آموزشی به طور یکسان برای همه اجرا می شوند. اساتید و سایر کارکنان نظام آموزشی سلامت نیز نیازمند آن هستند که در شرایطی عادلانه صرفاً بر پایه عملکرد و تلاشی که برای آرایه خدمات از خود نشان می دهند، مورد توجه قرار گیرند و سیستم های ارزشیابی کارآمد، به روز و عادلانه عملکرد آنها را رصد و ثبت کنند.

تنها نکته اصلی و مهمی که وجود دارد این است که این استانداردها مورد قبول همگان بوده و کارایی مناسبی داشته باشند.

عوامل موثر بر بهره مندی از عدالت در آموزش علوم پزشکی کشور

بطور کلی عوامل موثر در بهره مندی از عدالت آموزشی به چهار دسته عوامل مربوط به دانشگاه، دانشجو، دولت و نظام آموزشی تقسیم شده است.

نتیجه گیری

نظام آموزش عالی سلامت نیازمند آن است تا دو بعد اصلی عدل و شمولیت را در طراحی فرایندهای آموزشی، عمل آموزش و تامین مالی در نظر بگیرد. وجود عدالت در آموزش عالی سلامت و باور تمامی گروه ها اعم از اساتید، دانشجویان، سیاست گذاران و سایر کارکنان نظام آموزشی یکی از برگ های برنده و پیش نیاز برای پیشبرد اهداف آموزش علوم پزشکی کشور است. بدین منظور یکی از راه های دستیابی به عدالت در نظام آموزشی می تواند تعریف استانداردهایی برای فرایندها، نتایج و تخصیص منابع در این نظام باشد. بنابراین باید با توجه به اهمیت نقش دولت، نظام آموزشی، دانشگاه و دانشجو در این راستا، اقداماتی جهت برطرف شدن چالش های موجود انجام گیرد. این مسئله خود عامل مهمی برای بهبود سطح کیفیت آموزش علوم پزشکی بوده و مسیر دستیابی به مرجعیت علمی را هموارتر می سازد.

